

OBSAH

ÚVOD	3
1. ČÁST	5
1. VÝVOJ POJIŠŤOVNICTVÍ V PŘECHODNÉM OBDOBÍ MEZI TRŽNÍM HOSPODÁŘSTVÍM A CENTRÁLNĚ PLÁNOVANÝM HOSPODÁŘSTVÍM (KVĚTEN 1945 – ÚNOR 1948)	5
1.1 HISTORICKÝ RÁMEC VÝVOJE POJIŠŤOVNICTVÍ V OBDOBÍ 1945 – 1948	5
1.1.1 Porážka nacistického Německa a zásadní změny poměru sil na evropském kontinentu	5
1.1.2 Vyvrcholení Českého národního povstání v pražském ozbrojeném povstání Změny poměru sil v Československu po skončení druhé světové války	7
1.1.3 Boj o politickou moc v Československu. Orientace československých komunistů na přerůstání revoluce národní a demokratické v revoluci socialistickou	12
1.2 VÝVOJ POJISTNÝCH POTŘEB	17
1.3 VÝVOJ SNAH O USPOKOJOVÁNÍ POJISTNÝCH POTŘEB	18
1.3.1 Rozvoj pojistné teorie	18
1.3.2 Rozvoj „pojistného práva“, tj. právní úpravy všech oblastí pojišťovnictví	20
1.3.2.1 Dekrety prezidenta republiky	20
1.3.2.2 Další právní normy	26
1.3.3 Rozvoj výuky pojišťovnictví	28
1.3.3.1 Likvidace pozůstatků německého způsobu školení pracovníků pojišťoven	28
1.3.3.2 Zahájení výuky statisticko-pojistných inženýrů	28
1.3.4 Rozvoj odborného pojišťovacího tisku	33
1.3.5 Rozvoj pojišťoven	35
1.3.5.1 Organizační přípravy znárodnění pojišťovnictví v Československu	35
1.3.5.2 Organizace a stanovy pěti pojišťoven, národních podniků	40
1.4 VÝVOJ ŽIVELNÍHO (ELEMENTÁRNÍHO) POJIŠTĚNÍ	52
1.4.1 Pojištění majetku občanů	53
1.4.1.1 Sdružené pojištění domácnosti	53
1.4.1.2 Sdružené pojištění obytných budov	54
1.4.2 Pojištění majetku organizací	55
1.5 VÝVOJ ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ	57
1.5.1 Význam dekretů prezidenta republiky z konce roku 1945 pro vývoj životního pojištění	57
1.5.2 První poválečné úpravy životního pojištění podle nových právních norem	58
1.5.3 Důsledky měnových opatření pro likvidaci nároků z životních pojištění	59
1.5.4 Produkce životního kapitálového pojištění v Českých zemích v prvních poválečných letech	61
1.6 VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO POJIŠTĚNÍ A ZAJIŠTĚNÍ	63

1.7	VÝVOJ OBCHODNÍ SLUŽBY (NÁBORU) A REKLAMY (PROPAGACE) POJIŠTĚNÍ KONKURENČNÍ BOJ	66
1.8	VÝVOJ ZÁBRANY ŠKOD	67
1.9	VÝVOJ SDRUŽENÍ POJIŠŤOVEN	69
1.10	SOCIÁLNÍ POSTAVENÍ PRACOVNÍKŮ POJIŠŤOVEN	
	VÝVOJ ORGANIZACÍ PRACOVNÍKŮ POJIŠŤOVEN	74
	1.10.1 Početní stav pracovníků pojišťoven	74
	1.10.2 Odborové hnutí pracovníků pojišťoven	74
	1.10.3 Pracovní poměry zaměstnanců pojišťoven	81
	1.10.4 Platové a pracovní podmínky zaměstnanců pojišťoven	83
2.	ČÁST	93
2.	VÝVOJ POJIŠŤOVNICTVÍ V OBDOBÍ BUDOVNÍ CENTRÁLNĚ PLÁNOVANÉHO HOSPODÁŘSTVÍ (1948 – 1989)	93
2.1	VÝVOJ POJIŠŤOVNICTVÍ V ETAPĚ BUDOVNÍ CENTRÁLNĚ PLÁNOVANÉHO HOSPODÁŘSTVÍ V PODMÍNKÁCH UNITÁRNÍHO STÁTU (1948 – 1968)	93
2.1.1	Historický rámec vývoje pojišťovnictví v etapě 1948 – 1968	93
2.1.2	Vývoj pojistných potřeb	103
2.1.3	Vývoj snah o uspokojování pojistných potřeb	103
2.1.3.1	Rozvoj pojistné teorie	103
2.1.3.2	Rozvoj „pojistného práva“, tj. právní úpravy všech oblastí pojišťovnictví	105
2.1.3.3	Rozvoj výuky pojišťovnictví	112
2.1.3.4	Rozvoj odborné pojišťovacího tisku	115
2.1.3.5	Rozvoj jednotlivých pojišťoven	117
	Československá pojišťovna, národní podnik	117
	Státní pojišťovna	121
2.1.4	Vývoj živelního (elementárního) pojištění	128
2.1.4.1	Pojištění majetku občanů	130
2.1.4.1.1	Sdružené pojištění domácnosti	130
2.1.4.1.2	Sdružené pojištění budov (staveb)	132
2.1.4.1.3	Sdružené pojištění rekreačních zařízení	132
2.1.4.1.4	Pojištění motorových vozidel	133
	2.1.4.1.4.1 Zákonné pojištění motorových vozidel	133
	2.1.4.1.4.2 Pojištění pro případ poškození, zničení nebo odcizení motorového vozidla („havarijní pojištění“)	136
2.1.4.1.5	Základní formy pojištění pro případ povodně nebo záplavy	138
2.1.4.1.6	Úrazové pojištění	138
2.1.4.2	Pojištění majetku organizací	140
2.1.4.2.1	Pojištění jiných než socialistických organizací	140
2.1.4.2.2	Pojištění socialistických organizací	140
2.1.4.2.3	Pojištění socialistických zemědělských organizací	144
2.1.4.3	Akce Dunaj 1965	146
2.1.5	Vývoj životního pojištění	156
2.1.5.1	Příčiny provedení peněžní reformy v roce 1953	156
2.1.5.2	Zákon č. 41/1953 Sb., o peněžní reformě ze dne 30.5.1953	157
2.1.5.3	Úkoly pojišťovny vyplývající z peněžní reformy	158
	2.1.5.3.1 Provozní směrnice pro životní pojištění nových kmenů	158
	2.1.5.3.2 Provozní směrnice pro životní pojištění starých kmenů	159
2.1.5.4	Nové pojistné podmínky pro pojištění osob z července roku 1953	160
2.1.5.5	Nutnost „dolikvidace“ pojistných plnění nastalých před 1. červnem 1953	161
2.1.5.6	Provozní opatření po peněžní reformě	162
2.1.5.7	Usnesení vlády na podporu rozvoje pojištění ze dne 17. listopadu 1953	162
2.1.5.8	Životní pojištění bez lékařské prohlídky	163
2.1.5.9	Zavádění nových druhů pojištění osob	163
	2.1.5.9.1 Rodinné důchodové pojištění	163

2.1.5.9.2	Pohřební pojištění s naturálními nároky	164
2.1.5.9.3	Hromadné sjednávání pojištění	165
2.1.5.10	<u>Další úprava pojistných podmínek v pojištění osob</u>	165
2.1.5.10.1	Pojistné podmínky pro úrazové pojištění	165
2.1.5.10.2	Nové pojistné podmínky pro životní pojištění	165
2.1.5.11	<u>Zvrat ve vývoji životního pojištění v roce 1955</u>	167
2.1.5.11.1	Sdružené pojištění mládeže (SPM)	167
2.1.5.11.2	Vkladové (všeobecné) pojištění osob (VPO)	167
2.1.5.11.3	Důchodové pojištění pracujících (VPP)	167
2.1.5.12	<u>Konverzní akce</u>	169
2.1.5.12.1	Důvody k provedení konverze	169
2.1.5.12.2	Směrnice pro provedení konverzní akce	169
2.1.5.13	<u>Vývoj starých kmenů po konverzní akci a začlenění nových kmenů</u>	171
2.1.5.14	<u>Další opatření ke zlepšení životního pojištění</u>	172
2.1.5.15	<u>Převzetí kmene pohřebního pojištění od Spolku přátel žehu</u>	173
2.1.5.16	<u>Soustředění bezprémiových pojištění do Správy zvláštních kmenů pojištění osob (SZPO) v Praze</u>	174
2.1.5.17	<u>Převzaté zvláštní kmene</u>	176
2.1.5.17.1	Začlenění kmene důchodových pojištění Zemského pojišťovacího fondu v Praze	176
2.1.5.17.2	Začlenění penzijního fondu řemesla	177
2.1.5.17.3	Začlenění vzájemného podpůrného spolku Svěpomoc, Praha 7	177
2.1.5.17.4	Začlenění Vzájemné dobročinného obchodnického spolku „Záchrana“ v Praze	178
2.1.5.17.5	Kolektivní skupinová pojištění u bývalých pojišťoven	179
2.1.5.17.5.1	Pojišťovna Českoslavie	179
2.1.5.17.5.2	Hasičská pojišťovna	179
2.1.5.17.5.3	Pražská pojišťovna („Lidový podpůrný spolek“)	179
2.1.5.17.5.4	Slovenská pojišťovna	180
2.1.5.17.5.5	Moravská zemská pojišťovna	180
2.1.5.17.5.6	Národní pojišťovna (spolek „Aritmatheum“)	180
2.1.5.17.5.7	Pražská městská pojišťovna („Pohřební jednota zemských úředníků“)	180
2.1.5.17.6	Státní pojišťovnou převzatá a zlikvidovaná podpůrná zařízení	180
2.1.5.17.6.1	Spolek „Zlaté srdce“, Praha	180
2.1.5.17.6.2	Živnostenský fond starobní a invalidní, Praha 1, Vladislavova ul. 13	180
2.1.5.17.6.3	Podpůrný spolek „Svěpomoc“, Praha 2, V tůních	180
2.1.5.17.6.4	Podpůrný spolek veřejných zaměstnanců „Vzájemnost“, Praha 10, Sobotecká ul.	180
2.1.5.18	<u>Správa celostátních smluv pojištění osob</u>	181
2.1.5.18.1	Příslušnost správy hromadných smluv	181
2.1.5.18.2	Sjednávání celostátních smluv pojištění osob v ZZP	181
2.1.5.19	<u>Vypořádání nároků cizinců z tuzemských kmenů a nároky našich občanů vůči Rakousku, německým státním a Polsku</u>	182
2.1.5.19.1	Nároky vysídlelců německé národnosti	183
2.1.5.19.2	Nároky vysídlelců do Rakouska	183
2.1.5.19.3	Nároky vysídlelců do NSR a NDR	183
2.1.5.19.4	Nároky vůči Polsku, Maďarsku a Jugoslávii	183
2.1.5.19.5	Konfiskovaný majetek	183
2.1.6	Zahraniční pojištění a zajištění	184
2.1.6.1	<u>Pojištění zahraničních doprav</u>	185
2.1.6.2	<u>Pojištění zahraničních úvěrů</u>	186
2.1.6.3	<u>Pojištění námořních lodí</u>	187
2.1.6.4	<u>Pojištění říčních lodí</u>	187
2.1.6.5	<u>Pojištění výstav a veletrhů</u>	188
2.1.6.6	<u>Pojištění letadel</u>	189
2.1.6.7	<u>Pojištění průmyslových celků a investiční výstavby</u>	189
2.1.6.8	<u>Kanceláře zelených karet</u>	189
2.1.6.9	<u>Závěry z provozování zahraničního pojištění a zajištění</u>	190

2.1.7	Vývoj obchodní služby a reklamy (propagace) pojištění	190
2.1.7.1	Rozvoj obchodní služby	190
2.1.7.2	Rozvoj reklamy pojištění	197
2.1.8	Vývoj zábrany škod	198
2.1.9	Vývoj sdružení pojišťoven	201
2.1.10	Vývoj sociálního postavení pracovníků pojišťoven a jejich organizací	202
2.2	VÝVOJ POJIŠŤOVNICTVÍ V ETAPĚ BUDOVÁNÍ CENTRÁLNĚ PLÁNOVANÉHO HOSPODÁŘSTVÍ V PODMÍNKÁCH FEDERATIVNÍHO STÁTU (1969 – 1989)	205
2.2.1	Historický rámec vývoje pojišťovnictví v letech 1969 – 1989	205
2.2.2	Vývoj pojistných potřeb	212
2.2.3	Vývoj snah o uspokojování pojistných potřeb	213
2.2.3.1	Rozvoj pojistné teorie („pojistné vědy“)	213
2.2.3.2	Rozvoj právní úpravy pojišťovnictví („pojistného práva“)	216
2.2.3.3	Rozvoj výuky pojišťovnictví	217
2.2.3.4	Rozvoj odborného pojišťovacího tisku	219
2.2.3.5	Rozvoj jednotlivých pojišťoven	220
	Česká státní pojišťovna	221
	Slovenská státní poisťovňa	222
2.2.3.5.1	Organizace a řízení České státní pojišťovny	225
2.2.3.5.1.1	Závod zvláštních provozů (ZZP)	226
2.2.3.5.1.2	Závod pro zahraniční pojištění a zajištění (ZPZ)	228
2.2.3.5.1.3	Závod výpočetní techniky (ZVT)	230
2.2.3.5.2	Organizace a řízení Slovenské státní pojišťovny	232
2.2.3.5.2.1	Generální ředitelství Slovenské státní pojišťovny	233
2.2.3.5.2.2	Závod výpočetní techniky Slovenské státní pojišťovny	235
2.2.4	Vývoj živelního (elementárního) pojištění	237
2.2.4.1	Pojištění socialistických zemědělských organizací	237
2.2.4.1.1	Komplexní pojištění úrody	238
2.2.4.1.2	Pojištění majetku a odpovědnosti za škody obyvatelstva	241
2.2.5	Vývoj pojištění osob	242
2.2.6	Vývoj zahraničního pojištění a zajištění	244
2.2.7	Vývoj obchodní služby a reklamy (propagace) pojištění	246
2.2.7.1	Vývoj obchodní služby	246
2.2.7.2	Vývoj reklamy (propagace) pojištění	248
2.2.8	Vývoj zábrany škod	251
2.2.9	Vývoj sdružení pojišťoven	257
2.2.9.1	Porady pojišťoven a zajišťoven socialistických zemí	257
2.2.10	Sociální postavení pracovníků pojišťoven	
	Organizace pracovníků pojišťovnictví	260
2.2.10.1	Právní úprava platových a pracovních podmínek	260
2.2.10.2	Investiční činnost	265
2.2.10.3	Organizace pracovníků v pojišťovnictví	267
2.2.10.3.1	Odborové hnutí	267
2.2.10.3.2	Mládežnické organizace	271
2.2.10.3.3	Zájmová umělecká tvořivost	272
2.2.10.3.4	Sportovní činnost pracovníků České státní pojišťovny a Slovenské státní pojišťovny	274
3.	ČÁST	277
3.	VÝVOJ POJIŠŤOVNICTVÍ V OBDOBÍ PŘECHODU OD CENTRÁLNĚ PLÁNOVANÉHO HOSPODÁŘSTVÍ K TRŽNÍMU HOSPODÁŘSTVÍ (1990 – 1992)	277
3.1	HISTORICKÝ RÁMEC VÝVOJE POJIŠŤOVNICTVÍ V OBDOBÍ 1990 – 1992	277
3.2	VÝVOJ POJISTNÝCH POTŘEB	285
3.3	VÝVOJ SNAH O USPOKOJOVÁNÍ POJISTNÝCH POTŘEB	285

3.3.1	Rozvoj pojistné teorie („pojistné vědy“)	285
3.3.2	Rozvoj právní úpravy pojišťovnictví („pojistného práva“)	285
3.3.2.1	Subjekty podnikání v pojišťovnictví	286
3.3.2.2	Povolení k podnikání v pojišťovnictví a jeho zrušení	287
3.3.2.3	Předmět podnikání v pojišťovnictví	287
3.3.2.4	Kauce, pokuta a jiná opatření	288
3.3.2.5	Fondy pojišťovny a účetnictví	289
3.3.2.6	Státní dozor nad pojišťovnictvím	290
3.3.2.7	Působení zahraničních pojišťoven	290
3.3.2.8	Další právní předpisy o pojištění	291
	3.3.2.8.1 Změny Občanského zákoníku	291
	3.3.2.8.2 Změny Obchodního zákoníku	292
	3.3.2.8.3 Změny v pojistné terminologii	292
3.3.3	Rozvoj výuky pojišťovnictví	293
3.3.4	Rozvoj odborného pojišťovacího tisku	294
3.3.5	Rozvoj jednotlivých pojišťoven	295
3.3.5.1	Přeměna České státní pojišťovny a Slovenské státní pojišťovny	295
3.3.5.2	Demonopolizace na českém a slovenském pojistném trhu Zahraníční pojišťovny na československém pojistném trhu po roce 1990	296
3.4	VÝVOJ ŽIVELNÍHO (ELEMENTÁRNÍHO) POJIŠTĚNÍ	300
3.5	VÝVOJ POJIŠTĚNÍ OSOB	301
3.6	VÝVOJ ZAHRANIČNÍHO POJIŠTĚNÍ A ZAJIŠTĚNÍ	304
3.7	VÝVOJ OBCHODNÍ SLUŽBY A REKLAMY (PROPAGACE) POJIŠTĚNÍ	305
3.8	VÝVOJ ZÁBRANY ŠKOD	305
3.9	VÝVOJ SDRUŽENÍ POJIŠŤOVEN	306
3.10	VÝVOJ SOCIÁLNÍHO POSTAVENÍ PRACOVNÍKŮ POJIŠŤOVEN A JEJICH ORGANIZACÍ	308
	ZÁVĚR	309
	OSOBNOSTI	314
	POUŽITÁ LITERATURA (odkazy na citáty)	329
	JMENNÝ SEZNAM	341
	SEZNAM POJIŠŤOVEN	346
	VĚCNÝ SEZNAM	349
	SEZNAM ZKRATEK	352
	STATISTICKÁ PŘÍLOHA	355
	SUMMARY	424
	ZUSAMMENFASSUNG	429
	RESUME	436